

วัตรปฏิบัติของพระสงฆ์นิคายมหายานในประเทศจีน และมหายานในประเทศไทย The Practices of Mahayana Monks in China and Thailand

¹พระภิกษุภาพร นิลรอด, ²พระมานพ จันทร์ดี
และ ³เกรียงไกร กองเส็ง

¹Phra Krisadaphorn Nilrod, ²Phra Manop Jandee
and ³Kriangkrai Kongseng

^{1,2,3}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^{1,2,3} Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabht University.

¹Corresponding Author's Email: s65123403180@ssru.ac.th

Received: November 23, 2025; **Revised:** February 17, 2026; **Accepted:** February 19, 2026

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มุ่งเปรียบเทียบวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์มหายานในประเทศจีนและพระสงฆ์มหายานในประเทศไทย ใน 7 ด้าน ได้แก่ การครองจีวร การฉันอาหาร การถือศีล การสวดมนต์ การออกบิณฑบาตและการดำรงชีพ การปฏิบัติสมาธิ และการเผยแผ่พระธรรม ผลการศึกษาพบว่า ทั้งสองฝ่ายมีรากฐานทางศีลวินัยและพระสูตรร่วมกัน โดยยึดศีล 250 ข้อและศีลโพธิสัตว์เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม รูปแบบการปฏิบัติมีความแตกต่างกันตามบริบทวัฒนธรรม พระสงฆ์มหายานในประเทศจีนยังคงรูปแบบดั้งเดิม เช่น การถือมังสวิรัตอย่างเคร่งครัด การใช้ระบบโรงครัววัด การสวดภาษาจีนกลาง และการปฏิบัติสมาธิแบบเซน ขณะที่พระสงฆ์มหายานในประเทศไทยมีการผสมผสานกับพุทธเถรวาทและวัฒนธรรมไทย เช่น การออกบิณฑบาต การใช้สำเนียงจีนท้องถิ่น การประยุกต์พิธีกรรม และการเน้นการเผยแผ่ธรรมในสังคมไทย โดยสรุปแล้วแม้มีพื้นฐานคำสอนเดียวกัน แต่ความแตกต่างด้านรูปแบบและการดำรงชีวิตสะท้อนถึงการปรับตัวของพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนา มหายาน; วัตรปฏิบัติ; พระสงฆ์จีน; พระสงฆ์ไทย

Abstract

This study aims to comparatively examine the monastic practices of Mahayana monks in China and those in Thailand across seven dimensions: robe attire, dietary practices, observance of precepts, chanting rituals, alms-round practices and livelihood, meditation, and the propagation of the Dharma. The findings indicate that both groups share a common doctrinal and disciplinary foundation, grounded in the 250 monastic precepts and the Bodhisattva precepts. Nevertheless, their modes of practice differ according to cultural context. Mahayana monks in China tend to preserve more traditional forms, including strict adherence to vegetarianism, reliance on temple kitchen systems, chanting in Mandarin Chinese, and the practice of Chan (Zen) meditation. In contrast, Mahayana monks in Thailand demonstrate a degree of integration with Theravada Buddhism and Thai cultural traditions, as reflected in the continuation of alms-round practices, the use of regional Chinese dialects in

chanting, adaptations in ritual forms, and an emphasis on Dharma propagation within Thai society. In conclusion, although both traditions are rooted in the same doctrinal framework, differences in practice and monastic lifestyle reflect the dynamic adaptation of Mahayana Buddhism to the distinct social and cultural contexts of each country.

Keywords: Mahayana Buddhism; Monastic Practices; Chinese Monks; Thai monks

บทนำ

พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นในดินแดนอินเดียโบราณเมื่อประมาณ 2,600 ปีก่อน โดยมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา ในช่วงแรกของการเผยแผ่ พระองค์ทรงสอนเพียงลัทธิ ต่อมาเมื่อพระสาวกออกบวชและช่วยเผยแผ่หลักธรรม จนกระทั่งพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองและมีพุทธบริษัท 4 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม หลังจากที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระองค์ไม่ได้แต่งตั้งศาสดาแทนพระองค์ แต่ทรงมอบพระธรรมวินัยให้เป็นศาสดาผู้สั่งสอนแนวทางในการดำเนินชีวิต เมื่อเวลาผ่านไป ความคิดเห็นและการตีความพระธรรมวินัยเริ่มแตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละบุคคล พระสงฆ์บางรูปที่ยังไม่ได้บรรลุคุณธรรมขั้นสูงเริ่มมีแนวคิดและมุมมองที่แตกต่างกัน ส่งผลให้พระพุทธศาสนาแยกออกเป็นหลายนิกาย โดยแต่ละนิกายมีแนวทางและหลักปฏิบัติที่ต่างกัน พุทธศาสนาฝ่ายมหายานสันนิษฐานว่าถือกำเนิดขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 6 โดยเถรวาทมองว่ามหายานเกิดขึ้นจากกลุ่มชาวพุทธที่ไม่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย และนำแนวคิดพราหมณ์มาผสมผสานกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ในปัจจุบันพบว่าพระพุทธศาสนาแบบมหายานได้เจริญในดินแดนแถบเอเชียตะวันออกได้แก่ ประเทศจีน ไต้หวัน เกาหลี ญี่ปุ่น และดินแดนแถบเอเชียอาคเนย์บางส่วน ได้แก่ ประเทศเวียดนาม (กฤตกิตติศักดิ์ ไพตรีจิตต์, 2556)

ในบทความ ผู้เขียนต้องการนำเสนอความเหมือนหรือแตกต่างในวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์นิกายมหายานของจีนและไทย ตั้งแต่การเข้ามาของพระพุทธศาสนานิกายมหายานในประเทศไทย และนำไปสู่วัตรปฏิบัติของพระสงฆ์นิกายมหายานของจีนและไทย อันเนื่องมาจากได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมและแนวคิดทางศาสนาที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจพลวัตของการปรับตัวทางศาสนาในบริบทข้ามวัฒนธรรม การอธิบายปัจจัยเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อรูปแบบการดำรงชีพของพระสงฆ์ และการสร้างองค์ความรู้เชิงเปรียบเทียบที่ช่วยให้ผู้สนใจพระพุทธศานามหายานสามารถมองเห็นความหลากหลายของการปฏิบัติในแต่ละพื้นที่อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การขยายมุมมองด้านพุทธศาสนศึกษาและการส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันระหว่างชุมชนชาวพุทธในภูมิภาคต่าง ๆ

การเข้ามาของพระพุทธศานานิกายมหายานในประเทศไทย

พระพุทธศานานิกายมหายานเข้ามาในประเทศไทยผ่านหลายช่องทางและช่วงเวลา ดังนี้ (ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ และคณะ, 2562; สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2564)

1. สมัยอาณาจักรทวารวดี ช่วงพุทธศตวรรษที่ 11 พุทธศานามหายานเริ่มเข้ามาทางอินเดียผ่านเส้นทางการค้ากับอาณาจักรทวารวดี บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีหลักฐานจากพระโพธิสัตว์และศิลปะมหายาน เช่น พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรที่พบในนครปฐม สุพรรณบุรี และเพชรบุรี

2. สมัยอาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งตั้งอยู่ในเกาะสุมาตรา เจริญรุ่งเรืองในช่วงพุทธศตวรรษที่ 13 และแผ่อิทธิพลมาถึงภาคใต้ของประเทศไทย กษัตริย์ศรีวิชัยทรงนับถือพระพุทธศานานิกายมหายาน ส่งผลให้พระพุทธศานามหายานแพร่เข้ามาในภูมิภาคนี้ หลักฐานที่พบ ได้แก่ เจดีย์พระบรมธาตุไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และรูปหล่อพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

3. สมัยอาณาจักรละโว้ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16 อาณาจักรขอมภายใต้การปกครองของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 ได้แผ่อิทธิพลเข้ามายังเมืองละโว้ (ลพบุรี) ทำให้พระพุทธศาสนานิกายมหายานแพร่หลายในภูมิภาคนี้ หลักฐานสำคัญคือ พระปรางค์สามยอด จังหวัดลพบุรี โดยขอม (เขมร) มีอิทธิพลทางศาสนาในภาคอีสานของไทย ซึ่งช่วงแรกนับถือศาสนาฮินดู ก่อนจะเปลี่ยนเป็นพุทธศาสนาในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 มีการสร้างปราสาทและพระพุทธรูปแบบมหายาน เช่น ปราสาทบายน และภาพสลักพระโพธิสัตว์

4. สมัยสุโขทัยและอยุธยา ช่วงพุทธศตวรรษที่ 18-23 แม้พุทธศาสนาเถรวาทจะเป็นหลักในไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย แต่อิทธิพลของมหายานยังคงมีอยู่ในสมัยอยุธยา มีการติดต่อกับจีนและญี่ปุ่น ซึ่งนับถือนิกายมหายาน เช่น พระราชสาส์นถึงจีนและบันทึกเกี่ยวกับพระสงฆ์มหายานในกรุงศรีอยุธยา

5. สมัยกรุงธนบุรีและต้นกรุงรัตนโกสินทร์ มีชาวจีนและชาวญวนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย จึงได้มีการนำพระพุทธศาสนานิกายมหายานเข้ามาด้วย โดยเฉพาะชาวจีนที่อาศัยอยู่ในย่านเยาวราช กรุงเทพฯ ได้สร้างวัดจีน เช่น วัดมังกรกมลาวาส (“วัดเล่งเน่ยยี่” 龙莲寺) ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5

อย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนาแบบมหายานในประเทศไทยไม่เป็นที่นิยมเท่าไรเนื่องจากในประเทศไทย โดยจำนวนวัดมหายานในไทยที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการมีจำนวนเพียง 42 แห่ง เมื่อเปรียบเทียบกับวัดเถรวาทในไทยรวมที่มีมากถึง 43,842 แห่ง (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2568) นิกายเถรวาทเป็นนิกายหลักที่แพร่หลายและมีบทบาทสำคัญในศาสนาพุทธ โดยพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทได้แพร่เข้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่สมัยโบราณและได้รับการสนับสนุนจากราชวงศ์และรัฐบาลไทยอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสอนพระธรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาตนเองผ่านการบำเพ็ญเพียรและสมาธิ ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมในหมู่ประชาชน ประกอบการที่พระพุทธศาสนาแบบมหายานมีลักษณะการปฏิบัติที่แตกต่างจากนิกายเถรวาทอย่างชัดเจน เช่น การบูชาพระโพธิสัตว์ ซึ่งอาจทำให้ผู้คนในไทยที่คุ้นเคยกับแนวทางเถรวาทรู้สึกไม่คุ้นเคยหรือยากที่จะยอมรับหลักการปฏิบัติในรูปแบบมหายาน นอกจากนี้ พระพุทธศาสนาแบบมหายานในไทยไม่ค่อยมีการเผยแผ่หรือการศึกษามากนัก โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาหลัก ทำให้คนไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจหรือรู้จักการปฏิบัติของมหายานอย่างลึกซึ้ง ซึ่งต่างจากนิกายเถรวาทที่ได้รับการศึกษาและเรียนรู้ในสถาบันต่าง ๆ ของประเทศ

วัตรปฏิบัติของพระสงฆ์นิกายมหายาน

วัตรปฏิบัติ หมายถึง แนวทางหรือระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ ซึ่งครอบคลุมทั้ง ศีล วินัย และกิจวัตรประจำวัน ที่ต้องปฏิบัติเพื่อรักษาความบริสุทธิ์ทางจิตใจและเสริมสร้างสมาธิและปัญญา โดยยึดถือตามหลักคัมภีร์วินัยมหายาน ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่รวบรวมหลักพระวินัยและข้อปฏิบัติของพระสงฆ์ในพุทธศาสนานิกายมหายาน ซึ่งแตกต่างจากพระวินัยเถรวาท โดยมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับแนวคิดมหายานที่เน้น ความเมตตา ความยืดหยุ่น และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง โครงสร้างของคัมภีร์วินัยมหายานมีพื้นฐานมาจากคัมภีร์พระวินัยของนิกายสาขาในอดีต คือ 1) มหาสังฆิกะ (大众部) แปลว่า “นิกายนิยมหมู่ใหญ่” หรือ “นิกายมหาสังฆะ” เป็นหนึ่งในนิกายเถรวาทยุคแรกที่มีแนวคิดเปิดกว้างและเป็นรากฐานของมหายาน 2) ธรรมนตรยวาท (法藏部) แปลว่า “นิกายคลังแห่งธรรม” เป็นนิกายที่มีอิทธิพลต่อพระวินัยของพระสงฆ์มหายานในจีน เกาหลี เวียดนาม และญี่ปุ่น 3) มूलสรวาสติวาท (根本说一切有部) แปลว่า “นิกายรากฐานแห่งทุกสรรพสิ่งมีอยู่” เป็นนิกายที่มีอิทธิพลต่อพระพุทธศาสนาในทิเบตและมองโกเลีย (พระมหามิตร จิตปญโญ, 2556)

การครองจีวรของพระสงฆ์มหานิกาย

การครองจีวรของพระสงฆ์ในนิกายมหานิกาย มีลักษณะแตกต่างจากนิกายเถรวาท โดยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมของประเทศที่รับพุทธศาสนาไปเผยแพร่ เช่น จีน ทิเบต ญี่ปุ่น และเวียดนาม โดยลักษณะของจีวรพระสงฆ์มหานิกายจะไม่มีกรอห่มคลุมแบบจีวร 3 ผืน (สบง, อันตราวาสก, สังฆาฏิ) เหมือนพระเถรวาท แต่มักเป็นชุดคลุม ทั้งตัวคล้ายเสื้อคลุม (Robe) และมีการเย็บติดกัน ไม่ใช้การพับแล้วห่ม ซึ่งสีของจีวรแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศ (พระมหามิตร ฐิตปัญโญ, 2556)

การครองจีวรของพระสงฆ์ในนิกายมหานิกายในประเทศจีนและในประเทศไทยนั้น มีความแตกต่างกันทั้งในด้านสี ลักษณะ และวิธีการสวมใส่ เนื่องจากอิทธิพลทางวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างกันตามประวัติศาสตร์ สีจีวรของพระสงฆ์จีนมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยและนิกายที่สังกัด เช่น ในสมัยราชวงศ์ซ่งมีการใช้สีดำอ่อน (墨髹) และสีดำฝักฉำฉา (皂黑) ซึ่งเป็นสีย้อมดำครามและสีโคลน โดยลักษณะของจีวรพระสงฆ์จีนนิยมสวมเสื้อแขนยาวและกางเกงด้านใน และสวมเสื้อคลุมยาวคล้ายเสื้อคลุมของขงจื๊อ (大褂, ต้ากั๋ว) บางครั้งใช้ “ไห่ชิง” (海青) เป็นชุดคลุมยาวแขนกว้างสีดำหรือเทา พิธีการสำคัญอาจมีการสวม “ไคซา” (袈裟) ซึ่งคล้ายสังฆาฏิแต่มีลวดลายเป็นช่องตาราง และวิธีการนุ่งห่มนั้นพระสงฆ์จีนนิยมสวมกางเกงด้านใน และสวมเสื้อคลุมแขนยาวแทนการนุ่งสบง และห่มจีวรแบบคลุมทั้งสองไหล่ ส่วนพระสงฆ์มหานิกายในประเทศไทยแบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ พระสงฆ์จีนนิกายมหานิกาย (เช่น วัดมังกรกมลาวาส) และพระสงฆ์อนัมนิกาย (เวียดนาม) หากเป็นพระสงฆ์จีนนิกายมหานิกายในไทยจะมีการแต่งกายคล้ายกับพระสงฆ์จีนในประเทศจีน โดยใช้จีวรสีเหลือง สีน้ำตาล หรือสีเทา สวมเสื้อคลุมแขนยาวและกางเกง และห่มจีวรแบบคลุมทั้งสองไหล่ แต่หากเป็นพระสงฆ์อนัมนิกายในไทย จีวรมักมีสีเหลืองอ่อน สีส้ม หรือสีดำ การแต่งกายใกล้เคียงกับพระสงฆ์จีน แต่บางครั้งมีลักษณะเฉพาะของเวียดนาม เช่น จีวรแขนกว้าง และในบางพิธีกรรมอาจใช้หมวกกลมทรงสูง (ไชยพร สมานมิตร, 2567) ดังตารางสรุปต่อไปนี้

ตารางที่ 1: สรุปวัตรปฏิบัติระหว่างพระสงฆ์มหานิกายจีนกับไทยในการครองจีวร

หัวข้อ	พระสงฆ์มหานิกายจีน	พระสงฆ์มหานิกายในไทย
สีจีวร	เทา, ดำ, น้ำตาล, เหลือง	เหลือง, ส้ม, น้ำตาล, ดำ (บางวัด)
ลักษณะของจีวร	เสื้อแขนยาว กางเกง และเสื้อคลุม	เสื้อแขนยาว กางเกง และบางครั้งใช้หมวก (อนัมนิกาย)
วิธีการห่มจีวร	คลุมสองไหล่ ใช้เสื้อคลุมด้านนอก	คลุมสองไหล่ หรือมีลักษณะเฉพาะของเวียดนาม
การใช้งานในพิธีกรรม	ใช้จีวรสีเหลือง/ทองคลุมเวลาไหว้พระ	ใช้จีวรและหมวกในบางพิธีกรรม

ภาพที่ 1: พระสงฆ์มหานิกายในประเทศจีน มีการครองจีวรสีต่างๆ ได้แก่ ดำ, น้ำตาล, เหลือง (คมกฤษ อยู่เต็กเค่ง, 2562)

ภาพที่ 2: พระสงฆ์มหานิกายในประเทศไทย มีการครองจีวรสีต่างๆ ได้แก่ เหลือง, ส้ม
(คณะสงฆ์จีนนิกาย, 2568; คณะสงฆ์อนัมนิกายแห่งประเทศไทย 2567)

การฉันอาหารของพระสงฆ์มหานิกาย

การฉันอาหารของพระสงฆ์นิคายมหานิกายในจีนและในประเทศไทยมีความแตกต่างกันทั้งในด้านประเภทอาหารและวิธีการปฏิบัติ เนื่องจากอิทธิพลทางวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างกัน

พระสงฆ์นิคายมหานิกายในจีนมักปฏิบัติตามหลักการมังสวิรัตอย่างเคร่งครัด งดเว้นการบริโภคเนื้อสัตว์ทุกชนิด เนื่องจากหลักการไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์และการปฏิบัติตามศีล และในวัดมหานิกายของจีน มักมีโรงครัวที่จัดเตรียมอาหารมังสวิรัตสำหรับพระสงฆ์และผู้มาปฏิบัติธรรม โดยใช้วัตถุดิบจากพืชเป็นหลัก ส่วนใหญ่นิยมอาหารมังสวิรัตอย่างเคร่งครัด และหลีกเลี่ยงอาหารที่มีกลิ่นแรง เช่น กระเทียม หัวหอม กุยช่าย เพราะเชื่อว่ากระทบต่อการปฏิบัติสมาธิ อาหารที่นิยม เช่น ข้าว ถั่วเหลือง ผัก เต้าหู้ น้ำเต้าหู้ บะหมี่ผัด และมักฉันอาหารเป็นหมู่คณะในเวลาที่กำหนด (พระมหามิตร ฐิตปญโญ, 2556) ส่วนพระสงฆ์นิคายมหานิกายในประเทศไทยโดยทั่วไปจะรับอาหารที่ฆราวาสถวาย ซึ่งอาจประกอบด้วยเนื้อสัตว์หรืออาหารมังสวิรัต ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้ถวาย การบิณฑบาตมีทั้งแบบออกเดินบิณฑบาตและรับถวายที่วัด การฉันอาหารขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของวัดที่สังกัด บางวัดฉันมังสวิรัตแบบจีน ขณะที่บางวัดฉันอาหารที่ฆราวาสถวาย ไม่มีข้อห้ามเคร่งครัดเรื่องเนื้อสัตว์เหมือนพระจีน อาหารที่นิยม เช่น ข้าว อาหารไทยทั่วไป ผัก ผลไม้ มีวัดบางแห่งในประเทศไทยที่เริ่มนำร่องการฉันอาหารจากพืช เพื่อส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์และลดการเบียดเบียนสัตว์ เช่น วัดวชิรธรรมาวาส และวัดโสภณาราม ได้ร่วมมือกับมูลนิธิเสียงธรรมเพื่อโภชนาการในการจัดเมนูอาหารจากพืชสำหรับพระสงฆ์และบุคลากรสัปดาห์ละครั้ง นอกจากนี้ พระสงฆ์ไทยได้รับการสนับสนุนให้พิจารณาอาหารก่อนฉันเพื่อเลือกอาหารที่ดีต่อสุขภาพ แม้ว่าอาหารที่ได้รับจากการบิณฑบาตจะไม่สามารถเลือกได้ทั้งหมด (พระครูอนุกุล กัลยาณกิจ, 2560) ดังสรุปในตาราง

ตารางที่ 2: สรุปวัตรปฏิบัติระหว่างพระสงฆ์มหานิกายจีนกับไทยในการฉันอาหาร

หัวข้อ	พระสงฆ์มหานิกายจีน	พระสงฆ์มหานิกายในไทย
การบริโภคอาหาร	ปฏิบัติตามหลักมังสวิรัตอย่างเคร่งครัด งดเว้นเนื้อสัตว์	รับอาหารจากฆราวาส ซึ่งอาจมีทั้งอาหารมังสวิรัตและมีเนื้อสัตว์
การเตรียมอาหาร	วัดมีโรงครัวจัดเตรียมอาหารมังสวิรัตสำหรับพระสงฆ์และผู้มาปฏิบัติธรรม	อาหารถูกถวายโดยฆราวาส อาจมีการจัดเตรียมอาหารมังสวิรัตในบางวัด
การพิจารณาอาหารก่อนฉัน	อาจมีการพิจารณาอาหารก่อนฉัน แต่ไม่เป็นข้อกำหนดที่เคร่งครัด	พระสงฆ์พิจารณาอาหารก่อนฉัน เพื่อสุขภาพและการปฏิบัติธรรม

การถือศีลของพระสงฆ์มหานิกาย

ความเหมือนกันของการถือศีลของพระสงฆ์นิคายมหานิกายในจีนและไทย มีการยึดถือศีลตามแนวทางพระธรรมวินัยของมหานิกาย โดยทั่วไปถือศีลมากกว่านิกายเถรวาท เนื่องจากมีการเพิ่มเติมหลักปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับพระโพธิสัตว์ (ศีลโพธิสัตว์ หรือ 菩薩戒) อย่างไรก็ตาม รายละเอียดของศีลที่ปฏิบัติในแต่ละประเทศอาจมีความแตกต่างกันเล็กน้อย ตามขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ ศีลที่พระสงฆ์มหานิกายในจีนและไทยถือ ได้แก่ (พระมหาโมคคัลโล, 2556)

1. ศีลพื้นฐานของพระสงฆ์มหานิกาย พระสงฆ์มหานิกายในจีนและไทยโดยทั่วไปถือ ศีล 250 ข้อ ซึ่งแตกต่างจากพระสงฆ์เถรวาทที่ถือ ศีล 227 ข้อ

2. ศีลโพธิสัตว์ (菩薩戒) นอกจากศีลพระภิกษุ 250 ข้อแล้ว พระสงฆ์มหานิกายยังปฏิบัติตามศีลโพธิสัตว์ 10 ข้อหลัก และ 48 ข้อรอง เพื่อเป็นแนวทางในการบำเพ็ญบารมีและมุ่งสู่ความเป็นพระโพธิสัตว์ โดยศีลโพธิสัตว์ 10 ข้อหลัก มีดังนี้ 1) ห้ามฆ่าสัตว์ ไม่เพียงแต่ห้ามฆ่า แต่ต้องช่วยชีวิตสัตว์ด้วย 2) ห้ามลักขโมย ห้ามขโมยหรือรับของที่เขาไม่ให้ 3) ห้ามประพฤติดิฉินในกาม ต้องรักษาความบริสุทธิ์ทางเพศ 4) ห้ามพูดโกหก ห้ามหลอกลวงหรือพูดให้เข้าใจผิด 5) ห้ามขายสุราและยาเสพติด ไม่เพียงแต่ห้ามดื่ม แต่ห้ามซื้อขายหรือส่งเสริม 6) ห้ามพูดเรื่องผิดศีลธรรม ไม่กล่าวคำหยาบหรือเสียชื่อเสียงผู้อื่น 7) ห้ามอวดอ้างคุณวิเศษ ห้ามแอบอ้างว่าตนเองมีอิทธิฤทธิ์หรือบรรลุนิพพานเพื่อหวังผลประโยชน์ 8) ห้ามพูดให้แตกแยก ไม่ยุยงให้เกิดความขัดแย้ง 9) ห้ามตระหนี่ ไม่ช่วยเหลือผู้อื่น ต้องเสียสละและแบ่งปัน และ 10) ห้ามดูหมิ่นพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ต้องเคารพพระรัตนตรัยอย่างเคร่งครัด (พระมหาโมคคัลโล, 2556)

อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างของศีลพระสงฆ์มหานิกายในจีนและไทย ในจีน การถือศีลได้รับอิทธิพลจากลัทธิเต๋าและขงจื้อ จึงมีการเน้นความสมดุลและแนวคิดของหยิน-หยาง ส่วนในไทย การถือศีลได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาแบบเถรวาท จึงเน้นความเคร่งครัดในศีลแบบดั้งเดิมมากขึ้น โดยพระสงฆ์มหานิกายจีนจะมุ่งเน้นการบำเพ็ญโพธิจิตอย่างเข้มงวด เคร่งครัดในการฉันอาหารเจตลอดชีวิต ส่วนพระสงฆ์มหานิกายไทยจะเน้นศีลตามขนบไทยมากขึ้น อาจมีการฉันอาหารเจเฉพาะวันสำคัญ นอกจากนี้ พระสงฆ์มหานิกายจีนจะมีการถือครองทรัพย์สินได้ โดยอนุญาตให้มีสมบัติส่วนตัวได้บางส่วนแต่พระสงฆ์มหานิกายไทยมักยึดตามวิธีพระสงฆ์ไทยมากกว่า กล่าวคือทรัพย์สินที่มีหรือได้มาในระหว่างอยู่ในสมณเพศ เช่น มีญาติโยมศรัทธาถวายเงินทองให้ ก็ยังคงเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของพระภิกษุอยู่ เพียงแต่หากพระภิกษุมรณภาพให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุ (วัดที่จำพรรษา) เว้นแต่พระภิกษุจะได้ทำพินัยกรรมไว้ก่อนมรณภาพยกให้ใคร หรือได้จำหน่ายไปก่อนมรณภาพ ก็จะไม่ตกเป็นของวัด

ตารางที่ 3: สรุปวัตรปฏิบัติระหว่างพระสงฆ์มหานิกายจีนกับไทยในการถือศีล

หัวข้อ	พระสงฆ์มหานิกายจีน	พระสงฆ์มหานิกายไทย
ศีลพื้นฐานของพระสงฆ์มหานิกาย	ศีล 250 ข้อ ศีลโพธิสัตว์ 10 ข้อหลัก และ 48 ข้อรอง	ศีล 250 ข้อ ศีลโพธิสัตว์ 10 ข้อหลัก และ 48 ข้อรอง
อิทธิพล	ได้รับอิทธิพลจากลัทธิเต๋าและขงจื้อ	ได้รับอิทธิพลจากลัทธิเต๋าและขงจื้อ ผสมผสานกับพุทธศาสนาแบบเถรวาท
แนวคิด	เน้นความสมดุลและแนวคิดของหยิน-หยาง	เน้นความเคร่งครัดในศีลแบบดั้งเดิมมากขึ้น

การสวดมนต์ของพระสงฆ์มหานิกาย

การสวดมนต์ของพระสงฆ์นิคายมหานิกายในจีนและประเทศไทยมีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละประเทศมีวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างกันไป แม้จะมาจากนิกายเดียวกัน กล่าวคือ พระสงฆ์นิคายมหานิกายในจีน มักใช้พระสูตรมหานิกายที่ได้รับความนิยมในจีน เช่น ปรัชญาปารมิตาหฤทัยสูตร (般若波罗蜜多心经), วัชรปรัชญาปารมิตาสูต (金刚般若波罗蜜多经), และ สัทธรรมปุณฑริกสูตร (法华经) ที่มุ่งเน้นการบรรลุธรรมสูงสุดและการช่วยเหลือสรรพสัตว์ การสวดพระสูตรในจีนมักมีความยาวและละเอียด รวมถึงการท่องพระสูตรในภาษาจีนกลางหรือภาษาจีนคลาสสิกตามวัฒนธรรมและประเพณีของจีน ซึ่งมีการออกเสียงและการออกสำเนียงที่เป็นเอกลักษณ์ ในด้านของทำนองและวิธีการสวด การสวดมนต์ในจีนมีทำนองและจังหวะที่มีลักษณะเป็นทางการและคลาสสิก โดยมักจะสวดเป็นกลุ่มพร้อมกัน และทำนองการสวดมีความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การสวดมนต์ในจีนมักจะเน้นการท่องจำพระสูตรและการปฏิบัติเพื่อการทำสมาธิ และการแผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย ในจีนมักจะใช้ "ลูกประคำ" หรือ มาลา (念珠) สำหรับการนับจำนวนครั้งในการสวดมนต์ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการนับจำนวนนามพระสูตรหรือคำสวด นอกจากนี้ ในเทศกาลหรือพิธีกรรมต่างๆ เช่น เทศกาลจูไห่ (เสริมบารมี) พระสงฆ์จีนจะสวดคาถาพิเศษที่เกี่ยวข้องกับความเจริญรุ่งเรืองและการบรรลุธรรม (พระมหามิตร ฐิตปัญโญ, 2556)

ส่วนพระสงฆ์นิคายมหานิกายในประเทศไทย นอกจากพระสูตรมหานิกายแล้ว พระสงฆ์นิคายมหานิกายในไทยยังใช้พระสูตรที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาแบบเถรวาท เช่น พระสูตรมหาสติปัฏฐาน ซึ่งเน้นการฝึกปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การสวดมนต์ในไทยมักจะเป็นการใช้ภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋วหรือฮกเกี้ยน ซึ่งเป็นภาษาที่นิยมใช้ในชุมชนไทยเชื้อสายจีน เนื่องจากในประเทศไทยมีชุมชนชาวจีนที่ใช้ภาษานี้กันมาก การสวดมนต์จึงสะท้อนถึงสำเนียงท้องถิ่นเหล่านี้ พระสงฆ์นิคายมหานิกายในประเทศไทยจะมีทำนองการสวดเรียบง่ายและมีการประยุกต์ใช้ให้เข้ากับวิถีชีวิตของคนไทย โดยอาจมีการสวดเดี่ยวหรือสวดรวมกันตามสถานที่และเวลา การสวดมนต์ในประเทศไทยมักจะมีการเน้นการบูชาพระพุทธเจ้าด้วยภาษาจีนที่สื่อสารเข้าใจได้ง่ายกับผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับภาษาจีนแบบดั้งเดิม มีการใช้มาลาหรือลูกประคำเช่นเดียวกับในจีน แต่บางครั้งอาจมีการใช้เสียงระฆังหรือกลองเป็นเครื่องมือในการประกอบการสวดในบางโอกาส นอกจากนี้ การสวดในประเทศไทยในช่วงเทศกาล เช่น เทศกาลกินเจ มักเน้นการสวดที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญบุญและการช่วยเหลือสรรพสัตว์

ตารางที่ 4: สรุปวัตรปฏิบัติระหว่างพระสงฆ์มหานิกายจีนกับไทยในการสวดมนต์

หัวข้อ	พระสงฆ์มหานิกายจีน	พระสงฆ์มหานิกายในไทย
พระสูตรที่ใช้ในการสวดมนต์	พระสูตรมหานิกายที่ได้รับความนิยมในจีน เช่น ปรัชญาปารมิตาหฤทัยสูตร	นอกจากพระสูตรมหานิกายแล้ว ยังใช้พระสูตรที่เกี่ยวข้องกับแบบเถรวาท เช่น พระสูตรมหาสติปัฏฐาน
สำเนียงภาษาในการสวด	ภาษาจีนกลาง	ภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋วหรือฮกเกี้ยน
ทำนองและวิธีการสวด	สวดเป็นกลุ่มพร้อมกัน ทำนองการสวดเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	ทำนองการสวดมักจะเรียบง่ายและมีการประยุกต์ใช้ให้เข้ากับวิถีชีวิตคนไทย
การใช้เครื่องมือสวด	ใช้มาลา (ลูกประคำ) สำหรับการนับจำนวนครั้งในการสวดมนต์	มาลาเช่นเดียวกับในจีน แต่บางครั้งอาจมีการใช้เสียงระฆังหรือกลอง

การออกบิณฑบาตและการดำรงชีพของพระสงฆ์มหานิกาย

พระสงฆ์มหานิกายจีนไม่นิยมออกบิณฑบาตเป็นประจำทุกวัน แต่ใช้ระบบ “โรงครัววัด” (寺院厨房) ซึ่งเป็นระบบที่นิยมใช้ในประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี อาหารจะถูกจัดเตรียมโดยฆราวาสผู้ดูแลวัด หรือโดยพระภิกษุเอง โดยอาหารมักเป็นมังสวิรัต (吃素) ตามหลักเมตตาธรรมของมหายาน ซึ่งวัดขนาดใหญ่ที่มีพระสงฆ์จำนวนมากอาจมีระบบโรงครัวที่รองรับได้หลายร้อยรูป บางแห่งอาจออกบิณฑบาตเป็นกรณีพิเศษ เช่น วันสำคัญทางศาสนา อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์ในบางนิกาย เช่น เซน และ สุขาวดี อาจมีแนวทางปฏิบัติที่อนุญาตให้พระสงฆ์ทำงานเพื่อยังชีพ วัดมหายานบางแห่งมีการปลูกพืชผักผลไม้เองเพื่อเลี้ยงดูพระสงฆ์ในวัด ระบบนี้พบได้มากในนิกายเซน (禅宗) ที่เน้นการทำงานร่วมกับการปฏิบัติธรรม พระภิกษุอาจดูแลสวนผัก เลี้ยงสัตว์ (โดยไม่ฆ่าสัตว์) หรือดูแลโรงงานผลิตอาหารมังสวิรัต ส่วนพระสงฆ์มหานิกายในไทย ยังคงออกบิณฑบาตตามแนวทางของเถรวาทเป็นหลัก พระสงฆ์บางแห่งรับอาหารจากศรัทธาสาธุชนที่มาถวายในวัด บางวัดมีระบบโรงครัวจัดเตรียมอาหารให้พระภิกษุคล้ายกับวัดในจีน โดยรายได้ของวัดมาจากการบริจาคจากศรัทธาสาธุชน และเงินจากกิจกรรมวัด และพระสงฆ์มหานิกายในไทย ส่วนใหญ่ไม่ทำงาน ยึดถือการปฏิบัติศาสนาเป็นหลัก (พระสุริยนต์ ทสสนีโย, 2554)

ตารางที่ 5: สรุปวัตรปฏิบัติระหว่างพระสงฆ์มหานิกายจีนกับไทยในการออกบิณฑบาตและการดำรงชีพ

หัวข้อ	พระสงฆ์มหานิกายจีน	พระสงฆ์มหานิกายในไทย
การออกบิณฑบาต	ไม่นิยมออกบิณฑบาต ใช้ระบบโรงครัว	ยังออกบิณฑบาตตามแนวเถรวาท
แหล่งอาหาร	อาหารจากโรงครัววัด หรือปลูกเอง	อาหารจากบิณฑบาตและโรงครัววัด
รายได้วัด	บริจาคจากศรัทธาสาธุชน และรายได้จากกิจกรรมทางศาสนา	บริจาคจากศรัทธาสาธุชน และเงินจากกิจกรรมวัด
การทำงาน	บางนิกายอนุญาตให้ทำงานหาเลี้ยงชีพ	ส่วนใหญ่ไม่ทำงาน ยึดถือการปฏิบัติศาสนาเป็นหลัก

การทำสมาธิและปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์มหานิกาย

การทำสมาธิและปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์มหานิกายมีความหลากหลายและแตกต่างกันตามนิกายและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ โดยทั่วไป พระสงฆ์มหานิกายให้ความสำคัญกับ การเจริญสมาธิภาวนา (禅修) และการปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งรวมถึง การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ การปฏิบัติโยนิโสมนสิการ หรือพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างแยบคาย และการทำสมาธิในกิจวัตรประจำวัน

การทำสมาธิในพุทธศาสนา มหายานจีน หากเป็นพระสงฆ์นิกายเซน (禅宗) จะเน้นการปฏิบัติแบบฉาน (禅) มีการฝึกสมาธิ (坐禅) หรือการนั่งสมาธิแบบเงียบสงบ ใช้แนวทางของโกอาน (公案) หรือปริศนาธรรมเพื่อให้เกิดปัญญา มีการทำสมาธิในทุกอิริยาบถ ไม่จำกัดแค่การนั่ง หากเป็นพระสงฆ์นิกายสุขาวดี (净土宗) จะเน้นการสวดมนต์ท่องอมิตาภะ (念阿弥陀佛) หรือการระลึกถึงพระอมิตาภพุทธเจ้า เป็นการเจริญสติ และเป็นการแสดงความศรัทธาต่อพระอมิตาภพุทธเจ้า ใช้การทำสมาธิผ่านการสวดมนต์และการภาวนาแทนการนั่งสมาธิแบบเงียบ การสวดมนต์ท่องอมิตาภะจะมีการปฏิบัติดังนี้ (ทศพร คุ่มภัย, 2565)

1. การสวดมนต์เป็นหมู่คณะ ในวัดมหายาน โดยเฉพาะในจีน พระสงฆ์และฆราวาสจะรวมตัวกัน สวดอมิตาภะซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง การสวดมนต์อาจมีการใช้เครื่องดนตรี เช่น ระฆัง กลอง หรือฉาบ

2. การภาวนาแบบเงียบ (静念) เป็นการภาวนาในใจโดยไม่ออกเสียง เหมาะสำหรับการปฏิบัติส่วนตัว หรือในสภาพแวดล้อมที่ไม่สามารถสวดออกเสียงได้

3. การเดินภาวนา (经行) การเดินภาวนาในขณะที่สวด "阿弥陀佛" ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติในวัด มหายาน พระสงฆ์และฆราวาสจะเดินเป็นแถวและสวดมนต์ไปพร้อมๆ กัน

4. การสวดเป็นร้อยหรือเป็นพันครั้ง (万遍念佛) เป็นการตั้งเป้าหมายสวดมนต์ให้ครบจำนวนครั้ง เช่น 10,000 ครั้ง หรือมากกว่า เป็นแนวปฏิบัติที่ช่วยให้จิตใจจดจ่อและเกิดความศรัทธาสูงสุด (ทศพร คุ่มภัย, 2565)

สำหรับในประเทศไทยนั้น พระสงฆ์มหายานในไทยได้รับอิทธิพลจากนิคาย เชนและสุขาวดีของจีน มีการฝึกสมาธิแบบชาเซน ซึ่งเป็นการฝึกแบบนั่งสมาธิเงียบสงบโดยใช้ลมหายใจเป็นหลักและวางจิตให้อยู่กับ ปัจจุบันขณะ โดยการฝึกชาเซนจะเน้นท่าทางที่มั่นคง การผ่อนคลายส่วนเกิน การมีสติรู้ตนในทุกขณะ และการสร้างความนิ่งของจิตผ่านการสังเกตความคิดที่เกิดขึ้นแล้วดับไปตามธรรมชาติ แต่ไม่เข้มข้นเท่าในประเทศจีน พระสงฆ์มหายานในไทยที่ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาจีน เช่น วัดโพธิ์แมนคุณาราม หรือวัดจีนต่างๆ จะมีการ สวดอมิตาภะเช่นกัน โดยการปฏิบัตินี้เป็นส่วนหนึ่งของวัตรปฏิบัติของนิคายสุขาวดีในไทย (ทศพร คุ่มภัย, 2565)

ตารางที่ 6: สรุปวัตรปฏิบัติระหว่างพระสงฆ์มหายานจีนกับไทยในการทำสมาธิและปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์

หัวข้อ	พระสงฆ์มหายานจีน	พระสงฆ์มหายานในไทย
รูปแบบสมาธิ	ฉานสมาธิแบบเซน, การสวดมนต์ระลึกถึงพระอมิตาภพุทธเจ้า	สมถกรรมฐาน, วิปัสสนากรรมฐาน และการสวดมนต์แบบจีน
วิธีปฏิบัติ	นั่งสมาธิแบบเซน, ปฏิบัติรวมกลุ่ม, ปฏิบัติแบบเข้มข้น (禅七)	สวดมนต์และทำสมาธิร่วมกับฆราวาส
ความเข้มข้นของการปฏิบัติ	มีการปฏิบัติแบบเข้มข้น เช่น Chan Qi (禅七)	มีการปฏิบัติแบบไทย ผสมผสานแนวเถรวาท
การปฏิบัตินอกวัด	พระสงฆ์บางรูปฝึกปฏิบัติในป่า ภูเขา	ปฏิบัติในวัดเป็นหลัก และออกเผยแผ่ธรรมะ

การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระสงฆ์มหายาน

วัตรปฏิบัติระหว่างพระสงฆ์มหายานในจีนกับมหายานในไทยมีความคล้ายคลึงกันโดยพระพุทธรูปศาสนา มหายานให้ความสำคัญกับการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพระธรรม และบรรลุพุทธภาวะได้ การเผยแผ่ศาสนาของนิคายมหายานมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากเถรวาท โดยเน้นที่ "มหาปณิธาน" หรือความตั้งใจอันยิ่งใหญ่ในการช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้หลุดพ้นจากสังสารวัฏ มีการเผยแผ่ที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมและความเชื่อของท้องถิ่น รวมถึงสามารถใช้แนวคิดที่ผสมผสานกับลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า ฮินดู และวัฒนธรรมพื้นเมืองของแต่ละประเทศได้ (พระกฤตกร จุฑาเกียรติ และ พินิจ ลาภอนันท์, 2564) ซึ่งวิธีการเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนาของมหายาน สรุปได้ดังนี้

1. การเผยแผ่ผ่านคัมภีร์และวรรณกรรมทางศาสนา พระสูตรสำคัญของมหายาน เช่น ปรัชญาปารมิตาหุตยสูตร, วัชรปรัชญาปารมิตาสูต และ สัทธรรมปุณฑริกสูตร การแปลคัมภีร์ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาจีน ญี่ปุ่น เกาหลี และภาษาอื่นๆ นักปราชญ์ เช่น พระกุมารชีพ (鳩摩罗什) และ พระเหวินชู่จื่อ (玄奘) มีบทบาทสำคัญในการแปลและเผยแผ่คำสอน

2. การสอนและเทศนาธรรม (佛法讲座) พระสงฆ์มหายานมีบทบาทเป็น "อาจารย์ทางธรรม" มีการจัดธรรมบรรยาย (Dharma Talks) เป็นประจำ ใช้คำสอนที่เข้าใจง่ายเพื่อให้คนทั่วไปเข้าถึง

3. การสร้างวัดและสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา การสร้างวัดแบบมหายานเป็นศูนย์กลางของการเผยแผ่ศาสนา เช่น วัดเส้าหลิน (少林寺) ในจีน วัดโพธิ์แมนคุณาราม ในไทย โดยพระมหายานใช้วัดเป็นสถานที่สอนศาสนาและปฏิบัติธรรม

4. การใช้ศิลปะ พิธีกรรม และดนตรี การใช้ภาพจิตรกรรม พระพุทธรูป และสถาปัตยกรรม เพื่อเผยแผ่ศาสนา มีการสวดมนต์เป็นหมู่คณะโดยใช้บทสวดที่มีจังหวะดนตรี เช่น การสวดอมิตาภะ (阿弥陀佛) ในพุทธศาสนาสุขาดี มีการใช้ดนตรีพุทธศาสนา (佛教音乐) ในการเผยแผ่คำสอน

5. การเผยแผ่ผ่านสื่อสมัยใหม่ มีการใช้หนังสือธรรมะ, เว็บไซต์, โซเชียลมีเดีย และ YouTube เพื่อเผยแผ่พระธรรม โดยวัดมหายานหลายแห่งมีเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันสำหรับเผยแผ่คำสอน

6. การเผยแผ่ผ่านกิจกรรมทางสังคม โดยวัดมหายานมักจัดกิจกรรมการกุศลและสาธารณประโยชน์ เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ โรงพยาบาลพุทธศาสนา และโครงการศึกษาธรรมะ (พระกฤตกร จุฑาเกียรติ และ พินิจ ลาภอนันท์, 2564)

ตารางที่ 7: สรุปวัตรปฏิบัติระหว่างพระสงฆ์มหายานจีนกับไทยในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน

หัวข้อ	พระสงฆ์มหายานจีน	พระสงฆ์มหายานในไทย
วิธีการเผยแผ่	ผ่านคัมภีร์ วรรณกรรม พระสูตร เทศนา	ผ่านคัมภีร์ พิธีกรรม และการเผยแผ่ร่วมกับศาสนาอื่น
การสอนพระธรรม	มีระบบอาจารย์และศิษย์ชัดเจน (เหมือนมหาวิทยาลัย)	เน้นการสอนภายในวัดและการเผยแผ่แบบพุทธเถรวาท
พิธีกรรมและดนตรี	ใช้ดนตรี และการสวดมนต์หมู่	ใช้ดนตรีไทยและพิธีกรรมแบบจีนผสมไทย
เทคโนโลยีและสื่อ	ใช้โซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มออนไลน์	ใช้สื่อออนไลน์แต่ยังเน้นพิธีกรรมดั้งเดิม

ปัจจัยที่ส่งผลให้วัตรปฏิบัติของพระสงฆ์มหายานในจีนและไทยมีความแตกต่างกัน

ความแตกต่างของวัตรปฏิบัติระหว่างพระสงฆ์มหายานในจีนและไทยมีสาเหตุจากปัจจัยหลักหลายประการ ได้แก่

1. อิทธิพลทางวัฒนธรรมและประเพณี เนื่องจากพระพุทธศาสนาในจีนได้รับอิทธิพลจากลัทธิเต๋าขงจื้อ และปรัชญาจีนซึ่งเน้นความเป็นระบบ การบำเพ็ญตน และการสร้างสมดุลระหว่างธรรมชาติ ทำให้แนวปฏิบัติมีลักษณะเฉพาะ เช่น การสวดมนต์แบบจีน และการปฏิบัติสมาธิแบบเซน (禅) ในบางกรณี พระสงฆ์จีนเลือกที่จะปรับตัวให้เข้ากับประเพณีท้องถิ่นและแนวคิดทางวัฒนธรรมของจีน โดยการใช้ความเชื่อทางท้องถิ่นและความคิดแบบลัทธิเต๋าหรือลัทธิขงจื้อ ผสมผสานเข้ากับการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา ส่วนในไทยนั้น

ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมไทยและคติแบบเถรวาท ทำให้บางวัดยังคงปฏิบัติแบบเถรวาทอยู่บ้าง เช่น การออกบิณฑบาต พิธีกรรมบางอย่างในพระพุทธศาสนาหายนได้รับการปรับให้เข้ากับประเพณีไทย เช่น การทำบุญถวายสังฆทาน หรือ การทำบุญเฉลิมฉลอง ที่สามารถทำได้ทั้งในนิกายเถรวาทและมหายานโดยที่ไม่ขัดแย้งกัน ในบางกรณีพระสงฆ์หายนจะเข้าร่วมในพิธีกรรมของเถรวาทและแสดงความเคารพในพระสงฆ์เถรวาทด้วย

2. ระบบพระวินัยและนิกายที่ได้รับอิทธิพล พระสงฆ์จีนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามวินัยของธรรมนตรยวาท (法藏部) ซึ่งแตกต่างจากเถรวาทและมีการถือศีลโพธิสัตว์เพิ่มเติม โดยธรรมนตรยวาทมีพระวินัยที่เน้นการถือศีลที่เคร่งครัด โดยมีข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวันของพระสงฆ์ เช่น ศีล 250 ข้อสำหรับภิกษุและ 348 ข้อสำหรับภิกษุณี รวมถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดในพระวินัยที่กำหนดไว้ในคัมภีร์ เช่น "พระวินัยปิฎก" และ "พระวินัยธรรมนตรยวาท" ส่วนในประเทศไทย พระสงฆ์หายนในไทยมีการผสมผสานระหว่างวินัยของธรรมนตรยวาทและมูลสรวาสติวาทจึงมีความยืดหยุ่นมากกว่าจีนในบางกรณี เนื่องจากมูลสรวาสติวาท ซึ่งได้รับการพัฒนาในภูมิภาคอินเดีย มีลักษณะการบันทึกข้อปฏิบัติที่ยืดหยุ่นในบางประเด็น เช่น การรับอาหาร การอนุญาตให้พระสงฆ์ทำกิจกรรมบางประเภทที่ไม่เข้าข่ายการละเมิดศีล การออกบิณฑบาต และกิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ ที่ไม่เป็นการละเมิดศีลหรือกฎของพระสงฆ์

3. สภาพสังคมและบริบททางประวัติศาสตร์ ในจีนนั้น พระพุทธศาสนาในจีนเคยถูกปราบปรามและได้รับการฟื้นฟูหลายครั้ง ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนวัตรปฏิบัติให้เข้ากับสังคมจีน เช่น ระบบรับอาหารในวัด แทนการออกบิณฑบาต ในช่วงที่พระพุทธศาสนาในจีนได้รับการปราบปราม พระสงฆ์หลายรูปต้องหลบซ่อนหรือเลิกบวช เนื่องจากรัฐบาลมีการออกกฎหมายให้พระสงฆ์ต้องละทิ้งการบวช และวัดต่างๆ ถูกทำลายหรือยึดทรัพย์สิน พระสงฆ์ที่ยังคงมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลานี้ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เช่น การบวชในแบบที่ไม่มีพิธีกรรมที่เปิดเผย หรือการบวชในรูปแบบที่ไม่ต้องมีการถือศีลที่เข้มงวดเหมือนในสมัยก่อน ส่วนในไทยนั้น พระพุทธศาสนาหายนในไทยเป็นศาสนากลุ่มน้อย และอยู่ร่วมกับเถรวาทที่เน้นการออกบิณฑบาต ทำให้มีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย รวมทั้งสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมไทย ก่อให้เกิดการผสมผสานทำให้พระสงฆ์ในไทย ซึ่งมักมีการปฏิบัติตามหลักของนิกายมหายานผสมผสานกับพระสงฆ์ในคณะสงฆ์เถรวาทสามารถยืดหยุ่นในการปฏิบัติได้มากกว่าพระสงฆ์ในจีน ที่เน้นการปฏิบัติในกรอบวินัยที่เคร่งครัดมากกว่า

4. รูปแบบการปฏิบัติธรรมและแนวคิดของมหายานแต่ละสาย มหายานจีนมีหลายสาย เช่น สุขาวดี (淨土宗), เซน (禪宗), และเทียนไท่ (天台宗) ซึ่งมีการปฏิบัติธรรมเฉพาะตัว เช่น สำนักสุขาวดีเน้นการสวดพระนามของพระอมิตาภะ (Amitabha Buddha) เพื่อให้เกิดความศรัทธาและมีความมั่นใจที่จะได้รับการช่วยเหลือจากพระอมิตาภะในการเกิดใหม่ใน "โลกสุขาวดี" ซึ่งเป็นดินแดนที่ปราศจากทุกข์ หรือ สำนักเซนที่เน้นการทำสมาธิอย่างลึกซึ้ง และการค้นหาความจริงผ่านประสบการณ์ตรง โดยไม่ยึดติดกับคำสอนหรือปรัชญาทางทฤษฎีมากนัก ส่วนในไทยนั้น พระมหายานในไทยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากสุขาวดีและวัชรยานจึงมีการผสมผสานการสวดมนต์แบบจีนและแบบทิเบต กล่าวคือ มีทั้งการสวดมนต์ของสุขาวดีเน้นที่การสวดพระนามของพระอมิตาภะเพื่อบรรลุการเกิดใหม่ในสุขาวดี และการสวดมนต์ในวัชรยาน ที่มีการใช้มนต์ (Mantras) หรือคาถาทางพุทธศาสนา เช่น "โอม มณี ปद्เมศุม" ซึ่งเป็นคาถาที่ใช้เพื่อสื่อถึงพลังแห่งการบรรลุธรรมและการแผ่เมตตา ทำให้พระมหายานในไทยมีลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกับความเชื่อและการปฏิบัติที่หลากหลายสามารถเข้าถึงและปฏิบัติได้ง่ายสำหรับบุคคลทั่วไป แต่ในขณะเดียวกันยังคงรักษาความลึกซึ้งทางพระพุทธศาสนาเอาไว้ ซึ่งสะท้อนถึงความยืดหยุ่นของพระพุทธศาสนาที่ปรับตัวตามสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของไทยได้เป็นอย่างดี

5. โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ จีนมีระบบปกครองสงฆ์เป็นเอกเทศ วัดมีอิสระในการจัดการวัตรปฏิบัติของตนเอง และเน้นบทบาททางสังคม เช่น การก่อตั้งโรงเรียน โรงพยาบาล และองค์กรสาธารณประโยชน์ ระบบนี้ให้ความเป็นอิสระในการปกครองและการตัดสินใจภายในนิกาย ทำให้สงฆ์มหายานสามารถดำเนินการตามแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักการของนิกายและไม่ถูกจำกัดโดยข้อบังคับของคณะสงฆ์อื่น สามารถเผยแผ่และปฏิบัติธรรมได้อย่างเต็มที่ภายในขอบเขตของนิกาย โดยไม่ต้องกังวลเรื่องข้อจำกัดจากนิกายหรือองค์กรอื่น ตลอดจนการมีระบบปกครองสงฆ์แบบเอกเทศช่วยรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของนิกายมหายานในจีน ส่วนในประเทศไทย พระสงฆ์มหายานต้องอยู่ภายใต้โครงสร้างของคณะสงฆ์ไทย ทำให้มีบางวัตรปฏิบัติที่ต้องปรับให้สอดคล้องกับกฎของสงฆ์ไทย โดยเฉพาะการรักษาความเหมาะสมกับหลักธรรมและปฏิบัติที่ไม่เบี่ยงเบนจากข้อบังคับทางพุทธศาสนา ก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ มีการรวมตัวของพระสงฆ์จากหลายสำนัก ทำให้สามารถร่วมมือกันในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีขึ้น โดยไม่เกิดความแตกแยก อย่างไรก็ตาม การต้องทำตามกฎระเบียบที่เข้มงวดอาจทำให้พระสงฆ์มหายานไม่สามารถปฏิบัติในบางรูปแบบที่เคยปฏิบัติมาก่อนตามแนวทางของมหายาน เช่น การดำเนินกิจกรรมในลักษณะที่อิสระหรือการเผยแผ่ในวิธีการเฉพาะของตน

รากแก้วความยั่งยืน: การปรับเปลี่ยนผสมผสานทางวัฒนธรรม

การปฏิบัติของพระสงฆ์มหายานในจีนและไทยมีลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน โดยกลไกการผสมผสานไม่ใช่เพียงการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมภายนอก แต่เกิดเป็นระบบปฏิบัติใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพสังคมของแต่ละพื้นที่ เนื่องจากวัตรปฏิบัติทางศาสนาไม่ได้ถูกกำหนดจากคำสอนเพียงอย่างเดียว แต่ถูกประกอบสร้างตามวัฒนธรรมท้องถิ่น วัตรปฏิบัติของมหายานในไทยมีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยทำให้มีลักษณะเฉพาะของมหายานไทยแบบลูกผสม ไม่เพียงเท่านั้น ในมุมมองเชิงโครงสร้างสถาบัน พบว่าระบบปกครองคณะสงฆ์เป็นปัจจัยเชิงสถาบันที่กำหนดขอบเขตการปฏิบัติของพระสงฆ์ โดยจีนให้ความอิสระมากกว่า ทำให้เกิดการรักษาเอกลักษณ์ของนิกาย แต่ไทยเน้นเอกภาพภายใต้คณะสงฆ์ ทำให้การปฏิบัติบางอย่างต้องถูกลดทอนหรือดัดแปลง สะท้อนให้เห็นว่าวัตรปฏิบัติทางศาสนานั้นมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางอำนาจมากกว่าที่คาดคิด คุณค่าและประโยชน์ของชุดความรู้นี้ก่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาการในการเปิดประเด็นการศึกษาศาสนาในมุมโครงสร้างสถาบันและความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับศาสนา ช่วยสร้างกรอบอธิบายเชิงเปรียบเทียบระหว่างพุทธมหายานในพื้นที่ต่าง ๆ ช่วยให้คณะสงฆ์หรือหน่วยงานรัฐออกแบบแนวทางบริหารศาสนสถานได้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรม ตลอดจนช่วยสร้างแนวทางพัฒนาศาสนาสู่บทบาททางสังคมใหม่ โดยไม่ขัดกับรากฐานดั้งเดิม

สรุป

แม้ว่าวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์มหายานในจีนและไทยจะยึดหลักคำสอนเดียวกันเป็นพื้นฐาน แต่ลักษณะการปฏิบัติในรายละเอียดมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน อันเป็นผลมาจากปัจจัยทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และบริบททางสังคมของทั้งสองประเทศ ในประเทศจีน วัตรปฏิบัติมักสะท้อนอิทธิพลของขงจื้อและเต๋า ทำให้การดำรงชีวิตของพระสงฆ์มหายานมีลักษณะของสำนักปฏิบัติธรรมที่เน้นวินัยและการศึกษาธรรมะควบคู่กัน ขณะที่ในประเทศไทย วัตรปฏิบัติของพระสงฆ์มหายานมีการผสมผสานกับขนบธรรมเนียมไทยและแนวทางปฏิบัติของพระพุทธศาสนาเถรวาทในบางด้าน ซึ่งส่งผลให้การดำรงชีวิตและกิจกรรมของพระสงฆ์มีความเป็นเอกลักษณ์และปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยมากขึ้น การศึกษานี้ช่วยให้เข้าใจถึง

พัฒนาการของพระพุทธศาสนาหายานในบริบทเอเชีย ซึ่งมีความสำคัญเนื่องจากช่วยให้ผู้ศึกษาและนักวิจัยตระหนักถึง รากฐานทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคมที่หล่อหลอมการปฏิบัติทางศาสนา นอกจากนี้ การเข้าใจความแตกต่างและความเหมือนของวัตรปฏิบัติยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการ ส่งเสริมความเข้าใจข้ามวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางศาสนา การฝึกอบรมหรือสัมมนาเชิงวัฒนธรรม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัดหรือสถาบันทางศาสนาในแต่ละประเทศ ในด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ทางศาสนาระหว่างประเทศ การเข้าใจพัฒนาการและบริบทของพระพุทธศาสนาหายานช่วยให้เกิด ความเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน ระหว่างพระสงฆ์ นักวิชาการ และประชาชน นำไปสู่ความร่วมมือทางศาสนาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทั้งในการแลกเปลี่ยนความรู้ การวิจัยร่วม การจัดกิจกรรมสวดมนต์หรือปฏิบัติธรรมร่วมกัน และการสร้างโครงการเพื่อส่งเสริมสันติภาพและความเข้าใจระหว่างประเทศ ความเข้าใจเชิงลึกเช่นนี้จึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ แต่ยังสามารถใช้เป็นรากฐานในการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมและศาสนาระหว่างชาติได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กฤตกิตติศักดิ์ ไพตรีจิตต์. (2556). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกำเนิดแนวความคิดการถือมั่งสวัริตีในพระพุทธศาสนาหายานแบบจีน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะสงฆ์จีนนิกาย. (2568). *พิธีพระราชทานดินบรรจุสรีระสังขาร พระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร*. สืบค้น 13 มีนาคม 2568 จาก <https://www.facebook.com/Taiguofojiaohuazong/posts/pfbid0LNKLXYs5FEamSFnff7cpE21wnJ6UHR5qCd9jxz4sH6698cRwKC1zDmCrP9CqyeRl>
- คณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย. (2567). *พิธีทำบุญอุทิศอดีตเจ้าคณะใหญ่จีนนิกาย บูรพาจารย์ และบุพการีชนผู้มีพระคุณ และพิธีเจริญพระพุทธมนต์สมโภช สัณยบาลัตร์ พัดยศ ผ้าไตร*. สืบค้น 13 มีนาคม 2568 จาก <https://www.anamnikayathai.com/news?start=18>
- คมกฤษ อยู่เต็กเค่ง. (2562). *คมกฤษ อยู่เต็กเค่ง: พระฝ่ายมหายานมีเมียได้จริงหรือ?*. สืบค้น 13 มีนาคม 2568 จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_222569
- ไชยพร สมานมิตร. (2567). *อัตลักษณ์การแต่งกายของคณะสงฆ์จีนนิกาย แห่งประเทศไทย*. สืบค้น 13 มีนาคม พ.ศ.2568 จาก https://doi.nrct.go.th//ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14456/husoaru.2024.14
- ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ และคณะ. (2562). *ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม: ประวัติศาสตร์ เส้นทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และหลักพุทธธรรมในประเทศไทย*. สืบค้น 13 มีนาคม 2568 จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru/article/view/231951>
- ทศพร คัมภี. (2565). *รูปแบบการปฏิบัติตามแนวทางคฤหัสถ์โพธิสัตว์ในพระพุทธศาสนาหายาน*. สืบค้น 13 มีนาคม พ.ศ.2568 จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/download/263919/175316/1000907>
- พระกฤตกร จุฑาเกียรติ และ พินิจ ลาภธนานนท์. (2564). *พุทธภาวะในพระคัมภีร์มหายานและความเข้าใจของคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทยเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม*. สืบค้น 13 มีนาคม 2568 จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/svittj/article/download/242814/174021/939353>
- พระครูอนุกูล กัลยาณกิจ. (2560). *การบริโภคมั่งสวัริตีในพระพุทธศาสนา*. สืบค้น 13 มีนาคม 2568 จาก <https://ojs.mcupr.ac.th/index.php/jmkr/article/download/151/191/711>

พระมหามิตร ฐิตปญโญ. (2556). พระพุทธศาสนายาน. สืบค้น 13 มีนาคม 2568 จาก https://elearning.mcu.ac.th/pluginfile.php/7202/mod_resource/content/3/พระพุทธศาสนายาน%20%281%29.pdf

พระสุริยนต์ ทสฺสนีโย. (2554). การศึกษาวิเคราะห์บิณฑบาตในฐานะเป็นเครื่องมือหนุนชีวิตและกุศโลบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

วัดโพธิ์แมนคุณาราม. (2567). งานบำเพ็ญกุศลสรีระชี้อุ. สืบค้น 13 มีนาคม 2568 จาก https://www.facebook.com/bhoman temple/posts/pfbid07LoTijFJdFnPG rTVvDKxJJVHmTAdafsXUbVtns89oqeNPDjMiAGeSmSNowng9ACml?locale=th_TH

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2564). พระพุทธศาสนาในเอเชีย. สืบค้น 13 มีนาคม 2568 จาก <https://www.papayutto.org/th/book-reading/289/6>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2568). ระบบทะเบียนวัด. สืบค้น 13 มีนาคม 2568 จาก <https://binfo.onab.go.th/Temple/Dashboard.aspx>